

Toekomstscenario's Basisgezondheidszorg

VRAGENLIJST

COLLECTIEVE PREVENTIE VOOR OUDEREN

MEI 1990

VRAGENLIJST COLLECTIEVE PREVENTIE VOOR OUDEREN

Inleiding

In opdracht van de Stuurgroep Toekomstscenario's Gezondheidszorg worden door het Nederlands Instituut voor Praeventieve Gezondheidszorg scenario's ontworpen voor de mogelijke toekomstige organisatie van de basisgezondheidszorg. Dit geschiedt op basis van ideeën en meningen van deskundigen die werkzaam zijn in de basis-gezondheidszorg. Met deze vragenlijst wordt beoogd om de hiertoe benodigde informatie te verzamelen.

In de voorbereidingen voor dit onderzoek is uitvoerig stil gestaan bij de keuze van enkele concrete terreinen die als voorbeeld kunnen dienen voor een mogelijke organisatie van de basisgezondheidszorg. Twee voorbeelden zijn gekozen: de infectieziektebestrijding en de zorg voor ouderen. Deze vragenlijst heeft betrekking op de mogelijke organisatie van collectieve preventie voor ouderen. Hieronder wordt verstaan het ontwikkelen en doen uitvoeren van programma's die erop gericht zijn de gezondheid en kwaliteit van leven van ouderen te bevorderen of in stand te houden, vanuit de gezondheidszorg, de maatschappelijke dienstverlening en eventuele andere maatschappelijke sectoren (denk bijvoorbeeld aan huisvesting, verkeer of produkten).

Uit het bijgevoegde rapport over de basisanalyse blijkt dat voor ouderen enkele onderwerpen van grote betekenis zijn. Op gebieden zoals de chronische ziekten, hart- en vaatziekten en geestelijke gezondheidszorg zijn of worden inmiddels aparte scenario-onderzoeken uitgevoerd. Besloten is om invulling van de scenario's te geven op een drietal terreinen:

- ouderen en veiligheid;
- lichamelijke activiteit;
- vaccinatie tegen infectieziekten, in het bijzonder tegen influenza.

Beoogd wordt om eerst inzicht te verkrijgen in collectief preventieve activiteiten die nu al plaats vinden. Wij zijn dan ook zeer geïnteresseerd in eventuele documentatie over bestaande collectief preventieve activiteiten voor ouderen. Mocht u daarover beschikken, dan stellen wij toezending zeer op prijs. Vervolgens wordt geprobeerd inzicht te krijgen in ideeën en mogelijkheden om zulke activiteiten te bevorderen op een middellange termijn.

In de 'toekomstscenario's' wordt geprobeerd een concreet beeld te schetsen van een mogelijke toekomstige vormgeving van de collectieve preventie voor ouderen. Het gaat dus om uw ideeën over de vraag hoe in de toekomst de collectieve preventie voor ouderen zou moeten en kunnen worden opgezet, dit óók in het geval dat u thans niet zelf bij een dergelijke activiteit betrokken zou zijn.

Na een eerste deel met enkele algemene vragen, zullen de gekozen onderwerpen in opeenvolgende delen aan de orde komen. Daarbij wordt eerst gevraagd naar eventuele thans bestaande activiteiten, vervolgens komen de toekomstige ontwikkelingen aan de orde. Ook wordt aandacht besteed aan eventuele problemen of knelpunten die hiertoe opgelost moeten worden. Tenslotte worden in een vijfde gedeelte enkele vragen gesteld over maatschappelijke ontwikkelingen die wellicht van betekenis zijn voor de toekomst van de basisgezondheidszorg.

Wij verzoeken u vriendelijk om duidelijk te schrijven of een schrijfmachine te gebruiken. Wanneer u gebruik maakt van een tekstverwerker, vergeet u dan niet om de nummers van de vragen te vermelden.

Graag ontvangen wij binnen een maand de ingevulde vragenlijst terug. Voor de terugzending kunt u gebruik maken van de bijgevoegde retour-envelop.

Mocht u vragen hebben, dan kunt u telefonisch contact opnemen met:

Drs. M. Kastelein (071 - 178725)

Dr. H.P.A. van de Water (071 - 178778)

VRAGENLIJST COLLECTIEVE PREVENTIE VOOR OUDEREN

Uw naam:

Organisatie:

gevestigd te:

Uw functie:

Deel 1: ALGEMENE VRAGEN

1. Is het naar uw mening gewenst om collectief preventieve activiteiten te ontwikkelen specifiek gericht op ouderen? Wilt u dit toelichten?

2. Op welk(e) onderwerp(en) zou het zwaartepunt van collectieve preventie voor ouderen moeten liggen? (Graag kort toelichten.)

activiteit(en)

omdat:

3. Wat zou praktisch gesproken in de komende 25 jaar kunnen worden bereikt door middel van collectieve preventie voor ouderen? (Graag uw antwoorden toelichten.)

a. () voor ouderen zelf, namelijk:

b. () voor de gezondheidszorg, namelijk:

c. () op andere gebieden, namelijk, namelijk:

4. Zou collectieve preventie, gericht op ouderen, naar uw mening al op jongere leeftijd moeten beginnen? (Graag uw antwoord toelichten.)

5. Waar liggen naar uw mening de ernstigste belemmeringen om collectieve preventie voor ouderen te verwezenlijken en wat is de aard van die belemmeringen? Wilt u de volgorde van ernst nummers (1 = de ernstigste belemmering, 2 de hierop volgende, enz.; geen nummer betekent onbelangrijk)

a. () bij ouderen zelf, namelijk:

b. () in de sociale omgeving, namelijk:

c. () bij de hulpverlenende organisaties, namelijk:

d. () bij de overheid, namelijk:

e. () op andere gebieden, namelijk:

Deel 2: OUDEREN EN VEILIGHEID

(Veiligheid wordt hier in brede zin opgevat, en omvat ook subjectieve veiligheid.)

A) Huidige activiteiten

1. Is uw organisatie - direct of indirect - betrokken bij collectief gerichte preventieve activiteiten op het terrein van ouderen en veiligheid?

neen () (In dit geval kunt u verder gaan met vraag 7.)

ja ()

2. Op welk(e) onderwerp(en) hebben deze activiteiten betrekking (u kunt eventueel meer dan één onderwerp noemen).

a. () veiligheid als verkeersdeelnemer

b. () veiligheid in de woonomgeving

c. () veiligheid binnenshuis

d. () met het oog op criminaliteit

e. () vermindering van angst

f. () anderszins, namelijk:

3. Als u meer dan één activiteit hebt genoemd, welke daarvan is naar uw mening het meest veelbelovend ter bevordering van veiligheid van ouderen waarom?

De volgende vragen hebben betrekking op de meest veelbelovende activiteit die u noemde.

4. Wat is de rol van uw organisatie bij die activiteit?
 - a. direct betrokken als (mede) uitvoerende
 - b. direct betrokken bij de ontwikkeling van de activiteit
 - c. indirect betrokken in een adviserende of ondersteunende rol
 - d. anders, namelijk

5. Welke andere organisaties of groeperingen zijn bij deze activiteiten betrokken? (Graag toelichten wat hun rol is.)
 - a. hulpverlenende organisaties (bijv. de wijkverpleging, dienstencentrum, enz.) namelijk:

 - b. ouderenbond(en)

 - c. buurtcomité

 - d. politie

 - e. gemeentelijke diensten, namelijk

 - f. de rijksoverheid

 - g. anderen, namelijk:

6. Zijn er in de samenwerking tussen bovengenoemde organisaties dingen die naar uw mening verbeterd kunnen worden? (Graag toelichten.)

Wilt u - indien beschikbaar - materiaal of documentatie hierover meesturen?

B) Toekomstige preventie gericht op veiligheid van ouderen

7. Aan welk(e) onderwerp(en) op het terrein van de veiligheid van ouderen zou naar uw mening in de komende decennia vooral prioriteit gegeven moeten worden? (Volgorde: 1 = hoogste prioriteit, 2 = hierop volgende, enz.; geen nummer = geen prioriteit.)

- a. () bevordering van veiligheid van ouderen in het verkeer
- b. () vermindering criminaliteit
- c. () veilige produkten
- d. () veiligheid in- en om de woning
- e. () anderszins, nl.

Navolgende vragen hebben betrekking op de activiteit uit vraag 7 die naar uw mening de hoogste prioriteit zou moeten hebben.

8. Welke maatschappelijke groepering(en) zouden in de toekomst betrokken moeten zijn bij de in voorgaande vraag genoemde prioriteit en welke rol zouden zij daarbij moeten vervullen? Denk bijv. aan: initiatiefnemer, uitvoerder, financier, formuleren van richtlijnen, enz.. (Er zijn meer antwoorden mogelijk.)

specifieke rol:

- a. () de rijksoverheid -
- b. () de gemeentelijke overheid -
- c. () de politie -
- d. () het bedrijfsleven -
- e. () hulpverleningsorganisaties -
- f. () ouderenorganisaties -
- g. () anderen, namelijk:

9. In hoeverre acht u bestuurlijke samenwerking tussen de organisaties die u in vraag 8 noemde van belang ten aanzien van de door u aangegeven prioriteit? (Graag één hokje aankruisen.)

0 ----- 0 ----- 0 ----- 0 ----- 0

niet van van gering wel van van groot een absolute
belang belang belang belang voorwaarde

10. Verwacht u belemmeringen om zulke samenwerking tot stand te brengen? - Zo ja, waarin liggen de belangrijkste belemmeringen en wat is hun aard?

11. Hoe kunnen deze belemmeringen het beste uit de weg geruimd worden?

12. Zou - naar uw mening - gestreefd moeten worden naar een nationaal beleid gericht op bevordering van de veiligheid van ouderen? Zo ja, hoe gedetailleerd zou dat dienen te gebeuren? (Graag één antwoord aankruisen.)

- a. neen, een nationaal beleid is niet nodig/gewenst
- b. ja, een nationaal beleid, echter alleen in hoofdlijnen, invulling op lokaal niveau
- c. ja, een nationaal beleid, met gedetailleerde richtlijnen voor de uitvoering
- d. anders, namelijk:

13. Indien u een nationaal beleid wenselijk acht, waarop zou dat gericht moeten zijn?

14. Hoe ziet u de ideale taakverdeling tussen rijk, lokale overheid, hulpverleningsorganisaties en bedrijfsleven?

a. tussen rijk en gemeente:

b. tussen gemeente en hulpverlenende organisaties:

c. tussen overheid en bedrijfsleven:

15. In welke vorm zouden organisaties buiten de gezondheidszorg (zoals bijv. bedrijven, de woningbouw enz.) het beste bij de bevordering van veiligheid voor ouderen betrokken kunnen worden? (Denk bijvoorbeeld aan landelijke officiële commissies, lokale permanente werkgroepen of tijdelijke projectgroepen)

16. Wat dient volgens u in de toekomst de belangrijkste financieringsbron voor bevordering van de veiligheid van ouderen te zijn? (Slechts één antwoord aankruisen.)

a. het rijk

b. gemeenten

c. specifieke fondsen

d. een combinatie van verschillende bronnen, namelijk

e. anders, namelijk:

17. Zijn er punten ten aanzien van bevordering van veiligheid van ouderen die naar uw mening nog niet voldoende aan de orde zijn geweest, of hebt u ideeën die u hier nog wilt vermelden?

Deel 3: LICHAAMELIJKE ACTIVITEITEN VAN OUDEREN

A) Huidige activiteiten

1. Is uw organisatie - direct of indirect - betrokken bij collectief gerichte preventieve activiteiten op het terrein van ouderen en veiligheid?

neen () (In dit geval kunt u verder gaan met vraag 7.)

ja ()

2. Waarop hebben de activiteiten betrekking (u kunt eventueel meer dan één onderwerp noemen).

- a. () activiteiten in georganiseerd verband, specifiek gericht op lichamelijke activiteit
- b. () georganiseerde activiteiten die indirect ook een activerende werking hebben
- c. () stimulering van individuele sportbeoefening door ouderen
- d. () stimulering van activiteiten in en rond de woning
- e. () gunstige voorwaarden scheppen voor lichamelijke activiteit van ouderen
- f. () anderszins, namelijk:

3. Als u meer dan één benadering hebt genoemd, welke daarvan is naar uw mening het meest veelbelovend en waarom?

De volgende vragen hebben betrekking op de meest veelbelovende activiteit die u noemde.

4. Wat is de rol van uw organisatie bij deze activiteit?

- a. direct betrokken als (mede) uitvoerende
- b. direct betrokken bij de ontwikkeling van de activiteit
- c. indirect betrokken in een adviserende of ondersteunende rol
- d. anders, namelijk

5. Welke andere organisaties of groeperingen zijn bij deze activiteiten betrokken en welke rol vervullen zij daarbij?

- a. de rijksoverheid
- b. de gemeentelijke overheid
- c. het gecoördineerd ouderenwerk
- d. de wijkverpleging
- e. andere hulpverleningsorganisaties
- f. de stichting 'Meer Bewegen voor Ouderen'
- g. ouderenorganisaties
- h. het verenigingsleven (sport, recreatie, enz.)
- i. anderen, namelijk:

6. Zijn er in de samenwerking tussen de genoemde organisaties dingen die naar uw mening verbeterd kunnen worden? (Graag toelichten.)

Wilt u - indien beschikbaar - documentatie over de beschreven activiteit(en) meesturen?

B) Toekomstige preventie gericht op lichamelijke activiteit van ouderen

7. Aan welk(e) onderwerp(en) op het terrein van de bevordering van lichamelijke activiteit van ouderen zou naar uw mening in de komende decennia vooral prioriteit gegeven moeten worden (volgorde vanaf 1 = hoogste prioriteit, 2 = volgende prioriteit enz.)?
- a. () activiteiten in georganiseerd verband, specifiek gericht op lichamelijke activiteit
 - b. () georganiseerde activiteiten die indirect ook een activerende werking hebben
 - c. () stimulering van de individuele sportbeoefening van ouderen
 - d. () stimulering van activiteiten in en rond de woning
 - e. () anderszins, namelijk:

Navolgende vragen hebben betrekking op de activiteit die naar uw mening prioriteit zou moeten hebben.

8. Welke maatschappelijke groepering(en) zouden in de toekomst betrokken moeten zijn bij de bevordering van lichamelijke activiteit en in welke rol (denk bijv. aan initiatiefnemer, uitvoerder, financier, formuleren van beleid of richtlijnen, enz.)?
- a. () de rijksoverheid
 - b. () de gemeentelijke overheid
 - c. () het gecoördineerd ouderenwerk
 - d. () de wijkverpleging
 - e. () andere hulpverleningsorganisaties
 - f. () de stichting 'Meer Bewegen voor Ouderen'
 - g. () ouderenorganisaties
 - h. () het verenigingsleven (sport, recreatie, enz.)
 - i. () anderen, namelijk:

9. In hoeverre acht u bestuurlijke samenwerking tussen de organisaties die u in vraag 8 noemde van belang ten aanzien van de door u aangegeven prioriteit? (Graag één hokje aankruisen.)

0 ----- 0 ----- 0 ----- 0 ----- 0

niet van van gering wel van van groot een absolute
belang belang belang belang voorwaarde

10. Verwacht u belemmeringen om zulke samenwerking tot stand te brengen? - Zo ja, waarin liggen de belangrijkste belemmeringen, wat is hun aard?

11. Hoe kunnen deze belemmeringen het beste uit de weg geruimd worden?

12. Zou - naar uw mening - gestreefd moeten worden naar een nationaal beleid ter bevordering van de lichamelijke activiteit van ouderen? Zo ja, hoe gedetailleerd zou dat dienen te gebeuren?

- a. () neen, een nationaal beleid is niet nodig/gewenst
- b. () ja, een nationaal beleid, echter alleen in hoofdlijnen, invulling op lokaal niveau
- c. () ja, een nationaal beleid, met gedetailleerde inhoudelijke richtlijnen
- d. () anders, namelijk:

13. Indien u een nationaal beleid wenselijk acht, waarop zou dat gericht moeten zijn?

14. Hoe ziet u de ideale taakverdeling tussen rijk, lokale overheid, hulpverleningsorganisaties en verenigingsleven?

a. tussen rijk en gemeente:

b. tussen gemeente en hulpverlenende organisaties:

c. tussen overheid en verenigingsleven:

15. In welke vorm zouden organisaties buiten de gezondheidszorg (zoals bijv. sportverenigingen, particuliere initiatiefnemers enz.) het beste bij de bevordering van lichamelijke activiteit voor ouderen betrokken kunnen worden? (Denk bijvoorbeeld aan landelijke officiële commissies, lokale permanente werkgroepen of tijdelijke projectgroepen.)

16. Wat dient volgens u in de toekomst de belangrijkste financieringsbron voor de bevordering van lichamelijke activiteit van ouderen te zijn? (Graag één antwoord aankruisen)

a. het rijk

b. gemeenten

c. specifieke fondsen

d. financiering aan organisaties via de bestaande kanalen

e. een combinatie van bronnen, namelijk:

f. anders, namelijk:

17. Zijn er punten ten aanzien van bevordering van lichamelijke activiteit van ouderen die naar uw mening nog niet voldoende aan de orde zijn geweest, of hebt u ideeën die u hier nog wilt vermelden?

Deel 4: VACCINATIE VAN OUDEREN

Dit gedeelte van de lijst betreft een meer specifiek onderwerp en is daarom ook afzonderlijk aan een aantal deskundigen toegezonden. Wanneer u met het terrein niet bekend bent kunt u dit deel overslaan en verder gaan met deel 5.

1. Vindt u het gewenst dat meer ouderen gevaccineerd worden tegen influenza? Kunt U daarbij aangeven waarom?

2. Indien besloten zou worden tot een uitbreiding van het vaccinatie-programma, zijn er naar uw mening specifieke groepen ouderen voor wie vaccinatie tegen influenza gewenst is, of zouden alle ouderen hierin betrokken moeten worden? (slechts één antwoord mogelijk.) Kunt u dit toelichten?

 alle ouderen (65+)
 vanaf een andere leeftijd, namelijk vanaf ... jaar
 alleen bepaalde risicogroepen, namelijk

toelichting:

3. Vindt u het gewenst dat eventuele vaccinatie van ouderen op dezelfde wijze als het Rijksvaccinatieprogramma wordt georganiseerd? Gaarne toelichten waarom u dat vindt.

4. Indien besloten zou worden tot een uitbreiding van het vaccinatieprogramma, wie zou dan verantwoordelijk dienen te zijn voor het oproepsysteem? (slechts één antwoord mogelijk)

- de provinciale entadministratie
- de huisarts
- de gemeente
- een specifiek hiertoe ingerichte organisatie
- anders, namelijk

5. Dient volgens u een registratie van het vaccinatieprogramma bijgehouden te worden? Zo ja, door wie?

6. Door wie zou een vaccinatieprogramma tegen influenza het beste uitgevoerd kunnen worden? (indien u meerdere antwoorden wilt aankruisen, het belangrijkste een "1" geven, het op één na belangrijkste een "2", enz.)

- a. door huisartsen
- b. door wijkverpleegkundigen
- c. via consultatiebureaus
- d. via de GGD-en
- e. via organisaties zoals bejaardenoorden en wijk- & dienstencentra
- f. door anderen, namelijk

7. Is het naar uw mening nodig om ook andere infectieziekten in een vaccinatieprogramma voor ouderen op te nemen? Zo ja, welke?
Graag een korte toelichting.

8. Bij welke instantie(s) zouden de bestuurlijke verantwoordelijkheden moeten liggen voor zo'n vaccinatieprogramma? (indien u meerdere antwoorden wilt aankruisen, het belangrijkste een "1" geven, het op één na belangrijkste een "2", enz.)

- a. bij de rijksoverheid
- b. bij de gemeentelijke overheid
- c. bij de GGD
- d. bij de eerstelijnsgezondheidszorg
- e. bij anderen, namelijk

9. Waar zouden de organisatorische verantwoordelijkheden moeten liggen voor de uitvoering van zo'n vaccinatieprogramma? (indien u meerdere antwoorden wilt aankruisen, het belangrijkste een "1" geven, het op één na belangrijkste een "2", enz.)

- a. bij de rijksoverheid
- b. bij de gemeentelijke overheid
- c. bij de GGD
- d. bij de eerstelijnsgezondheidszorg
- e. bij anderen, namelijk

10. Hoe zou een dergelijk vaccinatie-programma het beste gefinancierd kunnen worden?

- a. uit de algemene middelen
- b. als deel van het standaard verzekeringspakket
- c. via een aanvullende verzekering
- d. direct op kosten van de patiënt zelf
- e. anders, namelijk:

11. Zijn er nog punten ten aanzien van de organisatie van een eventuele vaccinatie tegen influenza die niet voldoende in de vragen naar voren gekomen zijn, of hebt u nog ideeën die van belang zijn, die u hier wilt vermelden?

5. MAATSCHAPPELIJKE INVLOEDEN OP DE BASISGEZONDHEIDSZORG

Introductie

In dit laatste deel wordt een aantal vragen gesteld over de maatschappelijke omgeving van de basisgezondheidszorg. Het gaat hierbij om de vraag welke factoren naar uw mening van belang zijn; een aantal van deze factoren wordt weergegeven als tegenpolen. In de tweede plaats gaat het om de verwachting over de richting waarin zulke factoren zich de komende periode zullen ontwikkelen. Tenslotte willen wij graag weten welke gevolgen u van zo'n ontwikkeling verwacht voor de basisgezondheidszorg in het algemeen en de collectieve preventie in het bijzonder.

Vragen

1. Welke van de navolgende maatschappelijke factoren zijn naar uw mening van belang voor de toekomstige organisatie van collectieve preventie voor ouderen (op een termijn van 25 jaar)?

	grote invloed	matige invloed	geringe invloed
a. () demografische ontwikkeling	()	()	()
b. () culturele veranderingen (bijv. leefwijzen)	()	()	()
c. () ontwikkelingen binnen de gezondheidszorg	()	()	()
d. () economische ontwikkeling	()	()	()
e. () technologische ontwikkeling	()	()	()
f. () veranderingen in de bestuurlijke organisatie	()	()	()
g. () internationale ontwikkelingen	()	()	()
h. () andere ontwikkelingen, namelijk			

2. Indien u bepaalde factoren van grote invloed acht, wilt u dan toelichten waarom u dat vindt?

3. Zijn deze factoren van even groot belang voor elk van de drie onderwerpen van deze vragenlijst? Waarom vindt u dat?
- a. veiligheid
 - b. lichamelijke activiteiten
 - c. vaccinatie tegen influenza
4. In de afgelopen jaren is een aantal taken van de rijksoverheid gedecentraliseerd naar provinciale en gemeentelijke overheden (bijvoorbeeld de Wet op de collectieve preventie volksgezondheid). Verwacht u dat deze decentralisatie zich zal voortzetten? Graag een toelichting.
5. Verwacht U dat privatisering in de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening in de komende jaren belangrijker zal worden? Graag een toelichting.

9. Zijn er nog aspecten die van directe invloed zijn op bestuur en organisatie van de basisgezondheidszorg in het algemeen en collectieve preventie voor ouderen in het bijzonder, die hier niet of onvoldoende aan de orde zijn geweest? Zou u die willen vermelden met een korte toelichting?

De bovenstaande vragen hadden betrekking op drie thema's: veiligheid, lichamelijke activiteiten en vaccinatie tegen influenza. Wellicht bent u betrokken bij of op de hoogte van andere initiatieven die te maken hebben met collectieve preventie gericht op ouderen.

Als u denkt dat het van belang kan zijn voor ons onderzoek om hier iets over te vermelden, vernemen wij dat gaarne.

Tenslotte, rest nog u hartelijk dank te zeggen voor uw medewerking aan het scenario-onderzoek.